

PROIECT CULTURAL

OMAGIU URICANI - 565 ANI

(1456 - 2021)

1. Tema: Omagierea satului Uricani la aniversarea a 565 de ani de la prima atestare documentară (1456 - 2021).
2. Formatul: Carte. Culegere de texte literare, de diverse genuri: proză scurtă, poezie, tabletă, satiră.
3. Criterii de eligibilitate: subiectele trebuie să sublinieze legătura cu locul natal, viața rurală a satului Uricani, sub toate aspectele.
4. Subiecte tratate:
 - momente importante din viață precum nașterea, botezul, căsătoria, despărțirea, moartea, din familia restrânsă ori lărgită;
 - activitatea educativ-școlară, indiferent de perioadă sau etapă;
 - activitatea profesională, în țară sau în străinătate;
 - activități de demnitate publică - politică, administrativă, economică, socială, culturală etc.;
 - distincții profesionale sau de stat; ordine, medalii românești sau străine;
 - preocupări artistice, talente, pasiuni;
5. Contributori: persoane care s-au născut în Uricani, au lucrat/lucrează sau domiciliază în sat;
6. Un capitol aparte va fi alocat elevilor Școlii Gimnaziale "Miron Barnovschi";
7. Intinderea textului: maxim trei file (șase pagini) dactilo, format A-4;
8. Autorul va indica la sfârșitul textului: numele și prenumele, înainte și după căsătorie, anul nașterii, profesia, statutul și domiciliul actual (activ, pensionar etc);
9. Termen de depunere a textului: 30 aprilie 2021 la adresa: Asociația Culturală "Fiii Satului Uricani" - adresa de e-mail Diana Deliu (deliudiana51@gmail.com) sau Petru Bejenaru; e-mail mihai.j.constantinescu@gmail.com
10. Volumul omagial va fi prezentat la Întâlnirea "Fiii Satului Uricani" din 15 august 2021 (dacă situația sanitară va permite). Va fi distribuit gratuit sau contracost, conform Hotărârii Asociației.

1 ianuarie 2021

ASOCIAȚIA CULTURALĂ „FIII SATULUI URICANI”
Comuna Miroslava, Județul Iași

BUNICII MEI

Toți oamenii mari, adică maturi, au fost cândva copii. Și au avut părinți și bunici. Apoi, încet-încet, au plecat cu toții din această viață, așa cum au și venit, adică pe rând.

Și ai mei părinți și bunici s-au petrecut în lumea de veci, așa cum au părăsit-o toți cei de o vârstă cu ei.

Au rămas doar amintirile copiilor, care, și ei, sunt acum oameni mari, adică maturi. Unii chiar bătrâni.

Despre bunicii mei vreau eu să vorbesc. Cei dinspre mama au murit înaintea celor dinspre tata. Demult.

Costache Buriac era originar din satul Focuri, județul Iași, născut în anul 1883, fiind al patrulea copil al familiei. Cum-necum a ajuns sergent de stradă la Iași, adică un fel de polițist comunitar de azi, timp în care a cunoscut-o pe bunica, o văduvă din Uricani, din familia Tăutescu, cu trei ani mai tânără ca el. Primul ei soț fusese grav bolnav și decedase la doar 32 de ani, imediat după încheierea Primului Război Mondial, în siajul molimelor care au prăduit țara.

Din prima ei căsătorie cu Gheorghe Niță, tot un polițist de stradă din Iași, a avut doi copii, unul din ei fiind Vasile Niță, tatăl actualului primar al Comunei Miroslava, Dan Niță. Al doilea, fata Elena, sora lui Vasile Niță, a fost căsătorită cu un soldat neamț, rămas în Iași, la retragerea trupelor germane din Al Doilea Război Mondial. Nu ar fi nimic spectaculos în trecutul acestor oameni, dacă nu ar circula în mediul urmașilor familiei două întâmplări, devenite aproape legende.

Prima spune că bunicul Costache Buriac se ocupa în sat cu tâmplăria și rotăria și, ca tot românul, a făcut și puțină politică: țărănistă, că doar avea și pământ, adus ca zestre de bunica, în zona Beldiman, devenită pe timpul comunismului Gospodăria de Partid a Județului Iași.

Ei, bine, la una din campaniile electorale a candidat pentru funcția de primar al Comunei Uricani (care avea sediul în satul Găureni), iar ca să-și poată atrage alegătorii, după metoda păstrată până astăzi, trebuia să le facă cinste la bufetul satului. Dar de unde bani pentru campania partidului? Atât de mare era înghesuiala

pentru funcții (ca și acum), încât a vândut cele 3 (trei) hectare de arabil, de la Beldiman, iar banii obținuți i-a cheltuit rapid pentru voturi.

A stat în funcție doar vreo câteva luni, până în septembrie 1940, când, ajunși la putere, legionarii l-au destituit. A pierdut și pământul, și funcția, dar cel mai grav a fost faptul că, atunci când i-a spus bunicii despre isprava vinderii pământului, aceasta a făcut un șoc fatal pentru sănătatea ei, îmbolnăvindu-se de Parkinson și a rămas astfel paralizată toată viața. A murit chinuită de această traumă la vârsta de ___ ani, iar el, bunelul, a murit la 71 de ani. Dumnezeu să-i odihnească!

Eram copil de-o șchioapă la moartea lor și îmi amintesc doar de bunica, pe care o sprijineam la mers prin curte, iar la moartea lui bunelu am plâns ca să duc și eu un sfeșnic, dar nu am fost lăsat de mama, fiindcă ”nu neamurile duc prapurii la mort, ci străinii”.

A doua „legendă” spune că soțul Elenei Niță, fiica bunicii din prima căsătorie și mătușă a mea, a avut un frate în Germania, care a emigrat în America după Marele Război, iar acolo a devenit om de afaceri în industria de încălțăminte. Nu a avut niciun urmaș, astfel că la moartea lui, prin anii 70, a lăsat drept moștenire copiilor fratelui său din Iași, adică nepoților săi (4), o mare fabrică de încălțăminte. Statul român, prin Ministerul de Finanțe și Banca Națională, nu au dat curs formalităților legale pentru a-i pune în proprietate pe moștenitori, motivând cu diferite artificii juridice, dar i-a determinat să doneze statului întreaga moștenire, fără nicio despăgubire financiară. Lucru care s-a și petrecut.

După Revoluția din 1989, unul dintre nepoți, fost ofițer de Marină, a încercat să îndrepte abuzul Băncii Naționale, dar, evident că nu a reușit să recupereze nimic.

A rămas doar cu regretul că s-a lăsat prea ușor convins de funcționarii bancari români ca să cedeze moștenirea. Dacă nu era șantajul că ar putea fi dat afară din Armată, nu ar fi renunțat la fabrică. Probabil că acțiunea se înscria în operațiunea de stat OVS (Operațiuni/Aport Valutar(e) Speciale), condusă de Ministerul Finanțelor cu sprijinul Securității.

Se întreba - retoric, evident - oare cine dintre afaceriștii români de carton, de după 1989, o fi prăduit fabrica din America, ca multe altele din țară?

Aceasta este povestea bunicilor dinspre mamă, aflați acum pentru veșnică odihnă în pământul Cimitirului Uricani, în cripta restaurată prin grija nepoatei lor, Maria, fiica Aglaei Acatrinei, una din fiicele bunicii, sora mamei. Vrednică le fie pomenirea.

Acum, să vorbesc despre bunicii paterni: Neculai și Aglaia Chiruță.

Pe ei îi știu mai bine, că erau mai tineri decât bunicii materni, iar eu mai crescusem între timp, eram elev intern la Liceul Costache Negruzzi, "din târg", adică din Iași.

Neculai și Aglaia Chiruță au fost doi țărani harnici, dar modești după avere - așa cum erau toți clăcașii uricăneni -, au avut opt copii, din care mai sunt în viață două fete. Dincolo de amintirile frumoase legate de persoana lor și a unchilor/moșilor, a rămas în memoria adolescentului - acum veteran - , Mihai, casa în care au trăit cu toții, în apropierea fostei școli generale, din centrul satului.

Aveau o casă cu doar două camere, cu tindă și paravan/bucătărie, cu fața spre Dealul Holm, construită din vălătuci de lut și păruială, în stilul arhitectonic specific moldovenesc. Cu cerdac și brodarie din scândură frumos tăiată cu ornamente. În fiecare an, primăvara, înainte de Paști, erau văruiți pereții exteriori și se lutuiau dușumelele. Adică se ungea/lipea pe jos, pe podeaua de pământ, un strat de lut galben din Holm, amestecat cu balebă de cal și vopsea neagră. Se îmbospăta atmosfera generală a casei și se pregătea pentru întâmpinarea primăverii, a sezonului cald. Peste lut se așterneau țoale (preșuri) de lână sau cârpe, țesute la război, în casă, pe timpul iernii.

Scoarțele și lăicerele de pe pereți și paturi înveseleau interiorul casei, iar lumina lămpii cu gaz/petrol crea acea pace pentru liniștea trupului și sufletului obosite de muncile de primăvară, la arat și semănat, ori de la îngrijirea dobitoacelor din ocol.

Așa treceau zilele săptămânii până duminica, când toată suflarea obștii se îmbrăca frumos și mergea la bisericuța satului, unde asculta cu smerenie Sfânta Liturghie. Mai schimbau și impresii și informații despre evenimentele petrecute în lume și în sat. Atâtea câte ajungeau la urechile lor prin viu grai.

Întorși acasă, prima lor grijă erau animalele din gospodărie, hrănirea și adăparea lor la fântinile din apropiere. Bunicii mergeau cu ele la fântana Chitaru, mai sus de casa lor.

Atunci când am cercetat documentele de arhivă pentru Monografia Școlii Uricani (2004) am rămas surprins să descopăr un document din anul 1939, respectiv matricola aprobată de Ministerul Educației Naționale, prin care se dădeau lămuriri privitoare la înscrierea copiilor la școlile rurale. Acolo am găsit obligația învățătorilor de a consemna „modul în care este îngrijit copilul în familie”, între altele și cea privind numărul de persoane cu care locuiește în aceeași cameră și câte persoane dorm în pat cu el. Ei bine, Agripina, fiica celor doi Chiruță, locuia în aceeași cameră cu ceilalți 8 (opt) frați, și dormea în același pat cu alții 3 (trei). Îmi amintesc că în prima cameră, cea de lângă paravan, se aflau două paturi mari, în care, probabil, dormeau cei 8 copii, câte 4 în fiecare, de-a-mpicioarele, adică câte doi la fiecare capăt. Bunicii dormeau în paravan, unde se afla și cuptorul, sau o sobă mai mare, nu mai rețin exact.

Iată de ce în fiecare primăvară, bunica trebuia să văruiască casa!

Așadar, invit cititorul să-și imagineze casa lui Neculai Chiruță multiplicată cu 100, ca să aibă o imagine completă asupra satului Uricani și a vieții oamenilor săi, cu puțin înainte de izbucnirea celui de-al Doilea Război Mondial. Și pentru a face o comparație cu ceea ce s-a petrecut după Război, și după Revoluția din 1989 în planul educației și instrucției școlare din țara noastră.

Așa i-au crescut bunicii mei paterni pe cei opt copii!

Și nu au avut nici curent electric, nici apă la robinet, nici baie în casă, nici televizor, nici telefon, nici internet, nici frigider, nici aragaz, nici microbuz gratuit pentru mers la școală, nici drum pietruit sau asfaltat. Au avut, în schimb, voința și determinarea să lase în urma lor oameni destoinici, buni cetățeni români și buni creștini, cu care să fie mândri în societate. Și au fost. Generațiile urmașe nu i-au dezamăgit.

Neculai Chiruță a murit la 77 de ani, iar Aglaia Chiruță la 82 de ani.

Vrednică de pomenire fie și amintirea lor, cu tot neamul. Sunt înhumați în Cimitirul Uricani, în cripta restaurată de fiica Didina, ajunsă și ea la venerabila vârstă de 86 ani.

Am spus povestea buneilor mei cu multă apăsare în suflet pentru că nu au mai apucat să vadă și ei satul Uricani și împrejurimile sale de astăzi, la aniversarea celor peste cinci secole de dăinuire neîntreruptă la poalele Holmului.

Un sat condus de un primar al Comunei Miroslava, fiu al satului nostru, din stirpea lor, de care în mod sigur ar fi și ei mândri. Ca, de altfel, toți bunicii cu nepoții lor!

A consemnat

Mihai Constantinescu,

73 ani, colonel (pensionar), arma Informații, domiciliat în Iași, fost locuitor al Direcției Județene a SRI Iași, 1990 - 2002.